

Plachetníci po Jadranu

Každoročně míří k Jadranu statisíce Čechů, spěchají za sluncem. Jen někteří se krátce zastaví ve Splitu, Dubrovniku, Trogiru či v některém jiném malebném městečku na dalmatském pobřeží. Letmo stihnou národní park Plitvických jezer, možná vodopády na řece Krce. Chorvatsko však nabízí daleko více. Vždyť sami Chorvaté svou zemi nazývají «krásná naše» podle počátečních veršů státní hymny. Nám se zdála nejkrásnější z paluby tradiční plachetnice.

Trabakul

Jednoho slunného srpnového dne vyplouváme z dubrovnického přístavu severozápadním směrem k ostrovům, k mnohým z nichž bychom se stěží jinak dostali. Břichatá dubová plachetnice *Silva*, na čas náš mobilní domov, pyšníci se přívlastkem tradiční, patří do kategorie plavidel, která kdysi po Jaderském moři dopravovala náklady oliv, vína, soli a dalšího zboží. Známe je pod jménem *trabakul* a poprvé se objevila na Jadranu již před tisíci lety. Naši jednadvaacet metrů dlouhou a přes šest metrů širokou loď postavili počátkem minulého století v Itálii. Zpočátku také ona přepravovala kolem jadranského pobřeží zboží, během války zásobovala partyzány, a nakonec pendlovala mezi Splitem a Skradinem jako náhrada za chybějící most. Když ji současný majitel a kapitán Ivan Vuković koupil, jmenovala se *Silva* a vypadala na odpis. Najal dělníky a společně loď úplně přestavěli. Nejprve zrušili nákladní prostor, rozšířili obě paluby a přistavěli k původní jediné kajutě tucet dalších. Uvnitř zařídili kuchyň, sprchy a společenskou místnost. Kapitán měl se *Silvou* své plány, dá jí «do služeb» turistům. Nový silný motor o výkonu 260 koní zbavil *Silvu* závislosti na rozmarech počasí; plachty může napříště používat jen příležitostně. Za zvlášť vítanou přednost historického plavidla považuje kapitán malý ponor, díky němuž se plachetnici

Portál kostela uvnitř dubrovnické pevnosti

ce bez problémů pohybuje v mělkých vodách a kotví v opuštěných zátokách.

Elafitské neboli Jelení ostrovy

Jen pouhých pár kilometrů od Dubrovniku vplouvá *Silva* mezi Elafitské neboli Jelení ostrovy. V minulosti díky strategické poloze kontrolovaly námořní cesty podél pobřeží, jak o tom dodnes svědčí zbytky mohutného opevnění

a ochranných věží. Pouze na třech z Jeleních ostrovů žijí obyvatelé trvale – na Lopudu, Šipanu a Koločepu.

Na Lopudu nás obklopí subtropy v plné míře; díky sladkovodním pramenům se zde daří palmám, pomerančovníkům, citronovníkům, cypřišům a agáve. Kolem zátoky se táhne v širokém oblouku jediná osada, též Lopud, s pěknými plážemi; o vikendech v ní hledají soukromí hlavně obyvatelé Dubrovniku, kteří prchají před masami turistů obléhajících jejich město. Stojí za to vydat se na půlhodinovou procházku z městečka kolem mariánského kostela do zátoky Sunj. K našemu překvapení mjíme cestou skromný památník, připomínající, že ve zdejší zátoce utonul básník Viktor Dyk. Skutečná lahůdka nás čeká na nejvyšším místě Lopudu, i když leží pouhých 216 metrů nad mořem – neuvěřitelně krásný výhled na ostrovy i na blízkou pevn-

Benediktinský klášter na ostrůvku uprostřed Velkého jezera, Mljet

nu. Konečně nám dochází, že romantická plavba začala.

V malém přístavu Šipanska Luka na sousedním Šipanu se zastavil podle kapitána čas. Je sobotní odpoledne, ospalý klid ruší na malém prostranství jen několik hráčů petangu. Už v 16. století učarovala krása ostrova dubrovnickému arcibiskupovi a známému humanistovi Beccadellimu natolik, že si jej zvolil za své letní sídlo. Zval na Šipan významné osobnosti, literáty a učence, dokonce se zachoval dopis, jímž láká na ostrov svého přítele Michelangela.

Pomalou stoupáme nad městečko k sídlu někdejšího místodržícího Ragusy, datovanému do 15. století. Ze starých kamenných zpusťlých domů a paláců dýchá zašlá sláva Dubrovnické republiky. Mezi bujnou vegetací v zahradách rozeznáváme fíkovníky, rohovníky, olivovníky, mandlovníky a marhaníky, na nichž zrají granátová jablka. Stačí hodina ostřejší chůze kolem vinic a na dohled se objevuje rybářská vesnice Sudjuradj. Je vůbec možné, že moderní Dubrovnik leží pouhých sedmnáct kilometrů odtud? Jako bychom se ocitli v jiném světě a v jiné době, kapitán měl pravdu.

Na zeleném Mljetu

Slabý déšť časně po ránu probouzí spáče na horní palubě a zahání je do kajut. Netrvá však dlouho a sluneční paprsky už slibují skrz mraky pěkné počasí. Dnes přijdou na řadu kola, která Silva veze pro příznivce cyklistiky. Zatímco popluje z jednoho kotviště k druhému, vydají se cyklisté po poloprázdných silničkách za místními krásami podle svého. Cyklistický boom na ostrovy Jadrana zdaleka ještě nedorazil; zvláště jaro, kdy se svěží ostrovy zelenají a voní levandulí, se pro takové výlety hodí nejlépe. Ale ani my se nemusíme nepřijemného horka obávat, osvěžující moře máme vždy na dosah.

Podle legend na bájném ostrově Ogygia, právě na Mljetu, strávil Odysseus s nymfou Kalypsó celých sedm let. Opěvovanou krásu ostrova připomíná i jeho antický název Melita (z řeckého *melite nesos* – medový ostrov). Zatímco existence Odyssea na Mljetu patří do sfér bájí, stopy po dávném ilyrském osídlení jsou skutečné. Nález starých hrobů na severozápadě ostrova a pozůstatky opevnění v podobě hrubě otesaných kvádrů do tvaru nepravidelného kruhu na vrcholech ostrovního hřbetu to potvrzují. Koncem čtvrtého století před našim letopočtem ostrov kolonizovali Řekové, po nich se ho zmocnil v roce 35 př. n. l. římský vojevůdce a pozdější císař Oktavián. Od 12. století patřila část Mljetu benediktinům, nějaký čas Dubrovnické republice a Rakousko-Uhersku.

Bližší se ke kotvišti v Pomeně, přímo před Silvou se náhle objevuje na mořském břehu poměrně zachovalá stará římská

stavba. Z této malé rybářské vesnice s pouhými padesáti obyvateli se zitra ráno vydáme poznávat ostrov, na němž téměř vše vytvořily silně zkrasovělé vápence. I hojně navštěvovaná jezera Velké a Malé jsou ve skutečnosti krasové údolí zatopená mořskou vodou. V nejzápadnějším cípu se rozkládá národní park, na ostrůvku uprostřed Velkého jezera starý benediktinský klášter. Máme se na co těšit.

Snahy o ochranu jedinečného vzhledu čerňavého pobřeží s rozeklanými skalisky, jeskyněmi, útesy, zátokami a četnými ostrůvky, o zachování krasového terénu, zvláštní fauny i flóry, a také významných archeologických nálezů i řady kulturních staveb, podmiňují vyhlášení národního parku již v roce 1960. Chráněné území zaujímá plochu přes pět tisíc hektarů.

Na pobřežních skalách se vyskytuje endemická flóra, k unikátům patří tzv. mljetské blatiny, vysychající jezírka s ojedinělými ptačími druhy. Nejzácnější jsou zachované původní lesy halepské borovice, které kdysi pokrývaly celé středomořské pobřeží. Kvůli nim se Mljetu přezdívá «zelený ostrov». Bohužel z větší části podlehly velkému lesnímu požáru v roce 1917.

Také původní fauna utrpěla. Vysazením munga, druhu kunovité šelmy, který měl zlikvidovat jedovaté hady, vzala za své i řada jiných živočichů. Největší místní raritou je jadranský tuleň – *Monachus albiventer*, lidově mořská medvědice.

Z kotviště lze pěšky vyrazit k nejvyššímu místu parku, na horu Montokuc. Pěšinka šplhá příkře vzhůru, parno sužuje, ale odměna v podobě nezapomenutelných výhledů na celý ostrov stojí za námahu. Stejně krásný zážitek nám uchystá návštěva ostrůvku sv. Marie uprostřed Velkého jezera, na němž si benediktini postavili ve 12. století klášter a kostel. V minulosti sehrál roli významného náboženského, politického i kulturního centra.

Město Korčula

V roce 1345 se podařilo zdejšímu opatovi prosadit podepsání smlouvy, podle níž klášter třeťinu ostrova získal do vlastnictví. Každoročně musely rodiny odvádět kněžím poplatek tří set *hyperperů*, jednoho kohouta nebo slepici a při zvlášť významných událostech dát k dispozici na celý rok dva ovčáky. Tehdy vznikla malebná kamenná osada Govedjari (znamená pastevci dobytka) vypovídá o způsobu obživy svých prvních obyvatel. Nové osídlování povolili benediktinští řeholníci až v 19. století. Za vlády Napoleona byl jejich řád zrušen.

Také cyklistům se půvabná krajina často mění před očima, střídají se pohledy na otevřené moře a na široký průliv plný menších ostrůvků. Jen zřídka potkají na silnici nějaké auto. Vždyť ve všech třinácti mljetských osadách žije celkem osm set ostrovanů. Pěstují vinnou révu, starají se o olivovníkové sady a rybaří. Turistickým ruchem si vylepšují příjem, těší se z každého nového příchozího. Neodmítněte, když vám nabídnou osvěžující šalvějovou šťávu nebo domácí travaricu, vinný destilát s výtažkem bylin.

Korčula

Silva se mezitím nehlukně blíží k dalšímu plánovanému přístavu a nám se před očima odehrává velkolepé divadlo. Na několik málo okamžiků se v zapadajícím slunci rozzáří pohádkové město opevněné mohutnými hradbami a pak, jako mávnutím proutku, se jeho silueta noří do tmy. Obávaná pevnost Korčula.

Historie dobývání ostrova začíná ve starověku. Nejprve přišli Ilyrové, Řekové a Římané, následovali Ostrogóti, Byzantinci, slovanský kmen Neretvanů, benátská šlechta a uhersko-chorvátská králové. Mezi 15. a 18. stoletím vládly přímo vedle svého rivala Ragusy – Dubrovniku, Benátky. Postupně vznikalo město plné paláců, kostelů a středověkých náměstí, které představuje jeden z nejlépe dochovaných příkladů plánovaného středověkého sídla. Ulice a uličky tvoří půdorys tzv. «rybí kosti», slunce se do nich dostane jen ráno a večer. Také studený severní vítr *bóra* do jejich západovýchodní linie neproniká. Naopak, prostoru využívá příjemný teplý *maestral*, vanoucí od západu.

Ulice končí na podlouhlém náměstíčku s románskou katedrálou sv. Marka. Trojlodní bazilika z 15. století s nápadným portálem se sochami benátských lvů patří za nejvýznamnější stavbu celého ostrova. Jako spousta ostatních návštěv-

Benátský lev

Pamětní deska na indonéském ostrově Marica Pola

Posádka Silvy s napětím sleduje bitvu

«Nadmorní bitva» Janovanů proti Benátčanům

niků hledáme uvnitř oltární obraz znázorňující patrony Korčuly – sv. Marka, sv. Bartoloměje a sv. Jeronýma, jehož autorství se připisuje Tintorettovi.

Ani na Korčule se život během staletí příliš nezměnil. Ostrované zůstávají zemědělci a rybáři, i když obě profese ustupují podnikání ve sféře cestovního ruchu. Pěstují olivy, ovoce, zeleninu a vinnou révu. Nejlepší obrázek o životě si utvoří člověk na místním tržišti. I kapitán Silvy je tady, dnes si přivstal a doplňuje zásoby čerstvých ryb. Když k tomu přidáme korčulské víno, domácí ohnivě červený Plavac, Grk a Rukatac, které včera večer přivezli na Silvu, máme docela pěkné vyhlídky.

K tradičním řemeslům, zejména v antice, patřilo na Korčule kamenictví. Je známo, že místní kamenické rodiny řídily stavby po celém Středomoří. Korčulané prosluli též jako vynikající stavitelé lodí a mořeplavci. Už ve 14. století dokázali dřevo tvarovat a ohýbat a také správně utěšňovat mezery mezi lodními prkny. Když se roku 1420 dostala Korčula pod nadvládu Benátek, nechávali si od nich Benátčané opravovat lodě. Možná k tomu přispěl i fakt, že ostrov, porostlý hustými lesy halebských borovic, pinií a hlavně dubů, si na nedostatek materiálu na stavbu lodí nemohl stěžovat.

Marco Polo

V jedné postranní uličce nedaleko katedrály sv. Marka ukazují v Korčule turistům dům, kde prý se narodil Marco Polo. Totéž se tvrdí o jednom domě v italských Benátkách. Korčulané se hájí vysvětlením, že ostrov přece k Benátské republice patřil. Ať je pravda jakákoliv, zmíněný dům Marca Pola za návštěvu stojí už proto, že z jeho věže se naskýtá nádherný výhled na Korčulu, na moře a na přilehlé ostrůvky. Řada dobových rytin připomíná velkou cestu Marka

Cyklisté se vracejí na Silvu

FOTO: CK GEOTOUR.IP

Písečná kosa Zlatý mys, Brač

Pola z Benátek až k císařskému dvoru do Číny, kde Polo ve službách Kublajchána setrval sedmnáct let. Po návratu se právě tady, před Korčulou, zúčastnil roku 1298 námořní bitvy mezi Janovany a Benátčany. Janované získali s vítězstvím tisíce zajatců, mezi nimi i Marca Pola. Stojí za připomenutí, že právě ve vězení nadiktoval později tolik oslavovaný kupec Rustichellimu z Pisy vše, co prožil. Rukopis vyšel pod názvem Milion a stal se nejznámějším cestopisem všech dob. Dlouho sloužil jako důležitý podklad pro sestavení mapy tehdejšího světa.

Významnou námořní bitvu z roku 1298, při které repliky starých lodí mezi sebou svádějí boj o Korčulu, připomínají ostrované hlavně pro pobavení turistů. Klání se účastní i Silva. Kapitán nechává napnout plachty, posádce přiděluje dobové kostýmy, nám instrukce...

Moreška

Na Korčule se návštěvník rozhodně nenudí. Místní lidé ožívují tradice rytířských her, k nimž patří středověký válečný tanec s meči *moreška*, nebo *kumpanija* doprovázená dvouhlasým zpěvem, či *moštra*, tanec za zvuků dud a bubnů. Nechybí při žádné významnější oslavě. V turistické sezoně se představení *morešky* koná každý čtvrtek v amfiteátru pod širým nebem.

Představení *Morešky* s jednoduchou zápletkou připomíná událost ze 16. století, kdy se ostrované museli bránit krutému alžírskému pirátu Ulič-Alimu. Zlý černý král Moro unese dobrému králi snoubenku a ten, se svými druhy, vyrazí do boje, aby milovanou dívku získal zpět. Děj ve hře není podstatný, spíše zaujme úžasná šermířská dovednost mladých mužů. Dvanáct párů tanečníků, jedni v červe-

ných a druzí v černých kostýmech, tančí, víří, sekají kolem sebe dvěma meči ve stále se zrychlujícím tempu...

V místech bývalého benátského opevnění nad Korčulou postavili Angličané v roce 1813 pevnost Fort Wellington. Pěkrásný pohled z věže pevnosti mně zůstane už navždy vryt do paměti, stačí přivřít oči a mám jej před sebou: východním směrem leží Mljet a všechny ostrůvky patřící ke Korčule, směrem k jihu se rozkládají tmavozelené lesy vnitrozemí, západním směrem ostrov Hvar a Pelješacký kanál, kterým právě proplouvá několik lodí, a pohlédnu-li k severu, mám město Korčulu jako na dlani.

Na Brač

Díky dokonalému zázemí prožíváme s plachtinici každým dnem nově, nezapomenutelných a druzí v černých kostýmech, tančí, víří, sekají kolem sebe dvěma meči ve stále se zrychlujícím tempu...

Plavby lodí SILVA a dalšími tradičními velkými jachtami pro 25-40 cestujících. Romantický a zároveň efektivní způsob cestování po fantastickém ostrovním světě Jadranu, i po místech dosud ne zcela objevených, která jsou zmíněna v článku.

GEOTOUR • Praha 1 - Malá Strana, Šeňhová 10 • tel. 2573 12345 • www.geotour.cz • geotour@geotour.cz

KLASICKÉ PLYBY

Dobře namíchaný koktejíl vyhlídkové plavby, koupání a dalších vodních aktivit při kotvení v liduprázdných zátokách, prohlídek malebných přístavů a kretálních pěších výletů po ostrovech.

KOLO.LOĐ

Plavba v kombinaci s ježděním na kole na větších ostrovech. Tento program byl GEOTUREM představen jako světové novinka svého druhu v roce 1999.

FIT.LOĐ

Plavba v kombinaci s cvičením aerobním a p-class pod vedením kvalifikované instruktorky.

NA PLYBY VÁS ZVEME OD KVĚTNA DO ŘÍJNA. LETOS UŽ DESÁTÝM ROKEM. PODROBNÉ INFORMACE NAJDETE V NAŠÍ NABÍDCE.
STŘEDNÍ TRASA - Brač-Hvar-Vis-Korčula • JIŽNÍ TRASA - Pelješac-Mljet-Elafity-Dubrovnik-Korčula • ZÁPADNÍ TRASA - Novinka roku 2003 - Pag-Rab-Lošinj-Čres-Dugi Otok-Komani-Pašman-Ugljan

né zážitky. Při plavbě kolem ostrovů kapitán občas vyhoví našemu přání a spustí kotvu tam, kde se nám líbí. Koupíme se a potápíme v lidupráznych zátokách nebo podnikáme výlety pěšky nebo na kole. Než se plachetnice s těmi, kteří dávají přednost slunění a lenošeni na palubě, přemístí k dalšímu kotvišti, postará se chorvatská posádka Silvy o vydatné jídlo. Na stole nechybí marinované nebo pečené ryby, salát z chobotnic, těstoviny s krevetami, hodně zeleniny, sušená vepřová šunka pršut, různé druhy sýrů. Ochutnáme i typické dalmatské jídlo – pašticađu s bramborovými noky a samozřejmě vynikající místní vína. To vše doplňte ještě o zajímavé vyprávění kapitána Vukoviče, o libivé dalmatské písni při kytaře na pozadí překrásného Jadrana – lze si vůbec přát víc?

Z korčulského přístavu pokračuje Silva kolem nejzajímavějšího výběžku Pelješackého poloostrova, Neretvanským kanálem nadohled ostrova Hvaru, k Brači. I když plochou 395 km² patří k největším středodalmatským ostrovům, jeho známější soused Hvar jej dlouhou dobu zastíňoval. Pouze sněhobílý bračský mramor, používaný při výstavbě mnoha významných architektonických památek, např. Diokleciánova paláce ve Splitu, Reichstagu v Berlíně, nebo Bílého domu ve Washingtonu, jej proslavil. Dodnes existuje v malém přístavu Pučišća jediná chorvatská kamenická škola s více jak stoletou tradicí. Na tamním tržišti lze koupit výtvary studentů jako suvenýr. Situace se změnila až počátkem devadesátých let, po výstavbě mezinárodního letiště u obce Gornji Humac.

Homatý, zkrasovělý Brač pokrývají z velké

Kolo a loď – znáte lepší kombinaci?

Zdařilá kombinace cykloturistiky a bikingu s plavbou na plachetnici mezi ostrovy a vybranými místy pobřeží Jaderského moře uspokojí každého milovníka aktivní dovolené. Loď je příjemným zázemím, veze na palubě kola a každému navíc ušetří věčné balení a převážení potřebných věcí na cestu. Plavba menší lodí bývá často jedinou možností, jak se na vzdálenější ostrovy dostat. Trajektové spojení s pevninou není levné, mezi ostrovy navzájem téměř neexistuje. Cyklotrasy pro rekreační a sportovní jezdce se pohybují mezi 25–80 km; bikeri si užijí terénní vložky na makadamových cestách a kamenitých kozích stezkách. Plachetnice mezitím pluje z jednoho přístavu do dalšího, kam cyklisté směřují, ale i tak existuje možnost k eventuálnímu nalodění pro méně zdatné na trase. Zvláště a kopcovitá krajina ostrovů oplývá přírodními krásami, cyklisté projíždí malebnými městečky s celou řadou historických a kulturních zajímavostí a vzhledem k nevelké rozloze ostrovů stačí k projetí každého z nich jeden až dva dny.

Více na: <http://www.geotour.cz>

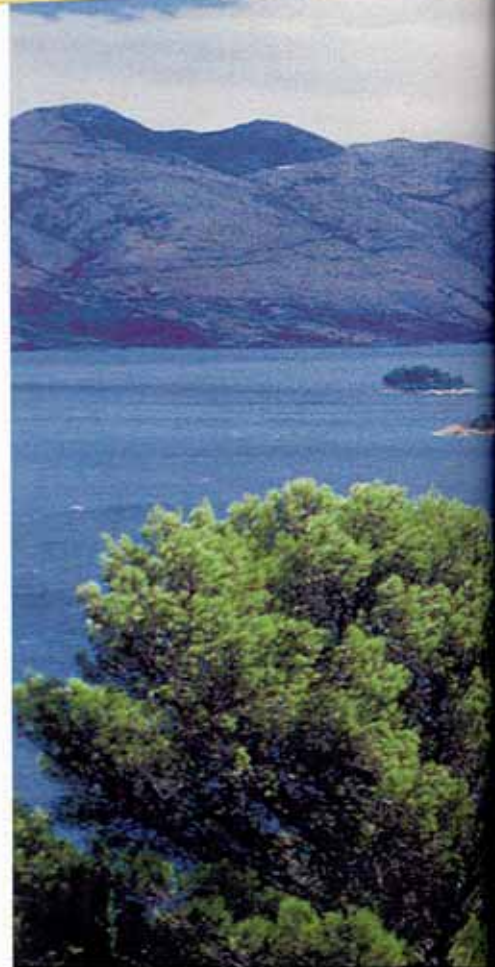

FOTO: CK GEOTOUR

části macchie plné hlučných cikád, jen příkré pobřeží na jihozápadě lemují skromné zbytky původních borových lesů. Většina sídel včetně hlavního města Supetaru leží na severním pobřeží, výjimkou je proslulý Bol na pustém jihu, k němuž směřujeme. Ostrované (dnes jich na Brači žije 14 000) zkultivovali po staletí chudou půdu natolik, aby mohli pěstovat vinnou révu, fiky, višně a olivy a chovat ovce. Naprostý nedostatek povrchových toků vyřešili v roce 1977 potrubím, kterým z pevniny po mořském dně přivádí na ostrov sladkou vodu.

Už z dále vidíme Vidovu horu (778 m), nejvyšší vrchol celého souostroví, tyčící se nad Bolem. Zlatý mys neboli Zlatní rat, jak se nazývá vyhlášená písečná kosa vybíhající v délce asi 630 metrů do moře, patří za jedinečný fenomén celého jadranského pobřeží. Vlivem větrů a mořských proudů neustále mění tvar, střídavě se během dne přemisťuje k východu, pak zase k západu. Unikátní jev přitahuje na místní pláže trvale tisíce zvědavců. Opět oceňujeme výhody Silvy – stačí odplout o kus dál a zakotvit na klidnějším místě.

Milovníci historie si naplánovali výšlap k bračskému klášteru Blaca, založenému v 16. století hláholskými mnichy, prchajícími před Turky. Čeká je zhruba dvouhodinová pěší túra z Bolu do vesnice Murvica, odtud další hodina a půl do zátoky Blaca a nakonec půlhodinové

stoupání ke klášteru, jehož budovy, přilepené na skále, připomínají vlaštovičí hnízda. V roce 1963 přestal klášter plnit své původní poslání, nějaký čas pustl. V současnosti slouží jako muzeum sbírek hlaholských rukopisů, starožitností a kolekcí astronomických přístrojů. Vyplácí se pokračovat slabou hodinku dál do kopců, k bývalým poustevnám hlaholských mnichů, zvaných Dračí jeskyně. Zachovaly se v nich zajímavé reliéfy a rytiny.

Pomalou se blíží závěr plavby. Kolem ostrova Šolta, porostlého bujnou vegetací, který je zatím ušetřen masové turistiky, pluje Silva do cílového přístavu, do Splitu. Třeba si ještě někdy plavbu zopakujeme a poplujeme poznávat Kornatské ostrovy, Dugi Otok, Lošinj, Cres, nebo Hvar či Vis. Ještě zbývá tolik ostrovů, vždyť k Chorvatsku jich patří celkem 1185!

■ Text a foto Milena Blažková

Přístav Milna na Brači

Pohled z korčulské pevnosti Wellington

